

методів і прийомів навчання дають великий навчальний і розвиваючий ефект. Діти мають змогу навчитись різноманітним прийомам аплікації з паперу та інших матеріалів, можуть виявити фантазію в своїх роботах та відтворити її в незвичайних прикрасах. Рівень оволодіння уміннями і навичками, передбаченими програмою по аплікації, дозволяє виявити ступінь готовності кожної дитини до подальшого навчання та засвоєння змісту і техніки аплікації.

Список використаних джерел

1. Богатеева З. А. Занятия апликацией в детском саду: Книга для воспитателя детского сада / З. А. Богатеева – М.: Просвещение. – 1988. – С. 70 – 94.
2. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. П'ятий рік життя / Н. А. Горошко – Х.: Видавництво група «Основа». – 2007. – С. 28 – 31.

УДК373.3.091.33-027.22:502.2

ЛЯХ В.
КУЗЬМА-КАЧУР М.І.
Мукачівський державний університет, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПРИРОДНИЧИХ ЗНАТЬ ДІЄВО ПРАКТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Формування у молодших школярів природничих знань дієво практичного характеру повинно здійснюватися на основі єдності навчальних програм, підручників повинні та іншого дидактичного забезпечення. Для розгляду стану досліджуваної проблеми в сучасній практиці навчання молодших школярів ми здійснили анкетування вчителів-практиків Пасіцької ЗОШ І-ІІ ст., Свалявського району, Закарпатської області.

Результати анкетування дають підстави зробити висновок, що лише 12,5% опитаних учителів початкових класів вважають, що для досягнення повноцінних результатів навчання необхідно формувати в учнів знання дієво практичного характеру. Виявлено також недостатнє розуміння вчителями терміну «знання дієво практичного характеру». Це є причиною того, що вчителі недостатньо використовують засоби формування в учнів знань дієво практичного характеру та організації процесу застосування знань у нових навчальних ситуаціях. Педагогічними засобами, які застосовуються для формування знань дієво практичного характеру, вчителі називають здебільшого лише створення проблемних ситуацій (37,5%), використання дидактичних ігор (62,5%), ребусів (12,5%), загадок (12,5%).

Сучасна початкова школа ґрунтується на комплексному (інтегрованому) підході. При інтегрованому підході до навчання початкова школа в значній мірі стає школою життя, що дозволить опановувати не тільки грамоту, але й корисні для дітей відомості, які входять до фонду загальних знань, стає школою-майстернею, де відбувається взаємне навчання, обговорення й експериментування – виховання і розвиток [1, с. 55 – 56].

Дозволяють інтегрувати, зблизити, з'єднати зміст предметів, а через них – отримати цілісність знань виділені й теоретично обґрунтовані педагогічні умови:

– з'єднання, зближення змісту навчальних предметів можливе лише за допомогою провідної ідеї, об'єднуючої предмети. Це можуть бути проблеми, теми. У початковій школі можливі різні варіанти зближення, об'єднання предметів, на основі провідної ідеї, що дозволяє в кожній галузі знань знайти те спільне, яке дає можливість виявити розмаїття одиничного;

– інтегрування можливе за умови певної спільності досліджуваних об'єктів;

– залучення дітей до творчої, дослідницької діяльності, використовуючи з когнітивною метою різні методи пізнання. «Якщо ви хочете, щоб діти засвоїли щонебудь міцно, – учив К. Ушинський, – то спонукайте брати участь у цьому засвоєнні якомога більше психічних процесів: – зір – в акті зору залучайте не тільки м'язи очей, але й введіть колір; – голосові органи – залучайте до участі, змушуючи дитину вимовляти голосно і чітко те, що вона вчить або розповідає вивчене за малюнком чи напам'ять; – слух – залучайте до участі, спонукаючи дитину слухати, зауважуючи допущені помилки; – дотик, нюх і смак – звертайте увагу на їх участь, якщо досліджувані об'єкти це допускають». Використовуючи всі аналізатори для пізнання світу, дитина навчиться спостерігати. Саме ж спостереження впливає на розвиток кожної особистості. К. Ушинський писав, що дитина «мислить формами фарбами, звуками»;

– зближення, з'єднання навчальних предметів, видів діяльності дітей у системі спеціально розроблених, дидактично організованих уроків.

На основі аналізу теоретичних основ досліджуваної проблеми ми виокремили педагогічні умови формування природничих знань дієво практичного характеру в учнів початкових класів, що забезпечують ефективність цього процесу за І. Жарковою [2, с. 84]:.

1. Організація чуттєвого сприймання навчального матеріалу відповідно до вікових особливостей і можливостей дітей молодшого шкільного віку.

2. Здійснення керівництва процесом формування природничих знань дієво практичного характеру на основі алгоритмів розумової діяльності, що передбачає зростання рівня самостійності учнів.

3. Цілеспрямоване використання системи пізнавальних завдань як засобу формування в учнів природничих знань дієво практичного характеру.

4. Реалізація міжпредметних та внутрішньопредметних зв'язків у процесі формування природничих знань дієво практичного характеру.

Таким чином, комплексне врахування зазначених педагогічних умов формування в учнів початкових класів природничих знань дієво практичного характеру розкриває додаткові можливості підвищення ефективності цього процесу в школі та реалізувати міжпредметні й взаємозв'язки між видами знань під час вивчення природознавства.

Список використаних джерел

1. Порадник для вчителя. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>, вільний.
2. Жаркова І. І. Формування природничих знань дієво практичного характеру у молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец.13.00.09 /

УДК 37.091.4Монтессорі

МАЛИШ А.Ф.,
ПОПОВИЧ О.М.
Мукачівський державний університет, Україна

ІДЕЯ ВІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ТА САМОВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ М. МОНТЕССОРІ

Останнім часом з'являються нові тенденції у галузі освіти: не сприймаються авторитарні принципи виховання, пропагуються толерантність, демократизм, гуманітаризація та гуманізація. Центром виховання визначається дитина, розвиток її здібностей, фізичних і моральних якостей. Це стосується як дітей, які розвиваються нормально, так і дітей з особливостями психофізичного розвитку. У зв'язку з цим, виникає необхідність перегляду існуючого підходу до освіти, розробка нових підходів до визначення мети, завдань і змісту корекційного навчання, виховання і трудової підготовки дітей. Заклад дошкільної освіти повинен створити умови для гармонійного розвитку особистості. Оптимальне поєднання класичної спадщини видатних педагогів і новітніх педагогічних досягнень, використання сучасної національної науки та кращих зразків зарубіжної гуманістичної педагогіки сприятиме розв'язанню багатьох проблем освіти, інтеграції дітей у сучасне суспільство. Тому, в українському дошкільлі відроджується інтерес до альтернативних педагогічних систем, серед яких педагогічна технологія М. Монтессорі. Серед сучасних дослідників педагогічної спадщини М. Монтессорі можна виокремити представників: М. Богуславський, В. Зайцев, В. Могілевська, М. Сорокова, З. Борисова, Л. Лисенко та І. Дичківська.

Методика М. Монтессорі є моделлю особистісно-орієнтованого підходу до навчання і виховання. В її основі лежить ідея про те, що кожна дитина, з її можливостями, потребами, системою стосунків проходить свій індивідуальний шлях розвитку. Сутність педагогічної теорії М. Монтессорі характеризують три провідних положення: 1) виховання повинно бути вільним; 2) виховання повинно бути індивідуальним; 3) виховання повинно спиратися на дані спостережень за дитиною.

Девіз педагогіки М. Монтессорі: «Допоможи мені це зробити самому». Біологічною передумовою тут є ідея про те, що життя будь-якої людини є існуванням вільної активності, а, отже, дитина, яка розвивається, має природжену потребу в свободі і спонтанності. Виходячи з цього, М. Монтессорі відмовилася бачити сутність виховання у формуючому впливі на дитину, протиставивши йому проблему організації середовища, найбільш відповідного дитячим потребам, здібностям та інтересам [1].

Відповідно до системи Марії Монтессорі концепція розвивального середовища має шість основних аспектів, які має враховувати педагог у своїй роботі: свобода та її обмеження; структура та порядок; природність і реальність; краса й атмосфера; матеріали Монтессорі; правила, що визначають суспільне життя мікроколективу. Педагог має створити таке розвивальне середовище, щоб кожна дитина, потрапивши до нього, поступово звільнялася від опіки дорослого та починала діяти самостійно, здобувала знання без викладання, послуговуючись тим, що її оточує.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>